

Inrichtingsvisie Jagersrust

Concept

h j Grontmij

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel inrichtingsvisie	3
1.3 Leeswijzer	3
2 Uitgangspunten	5
2.1 Het kader	5
2.2 Ecologie	5
2.3 Waterhuishouding	7
2.4 Landschap en recreatie	9
3 Toelichting op de visie	13
3.1 Landschap en recreatie	13
3.2 Ecologie	15
3.3 Waterhuishouding	19
4 Realisatiestrategie	21
4.1 Proces	21
4.2 Maatregelen	21
4.3 Kosten	21
4.4 Vergunningen en procedures	23
Kaarten	25
Bijlagen	27
Colofon	31

Ven

Elzenbroekbos

Droge heide

1.1 Aanleiding

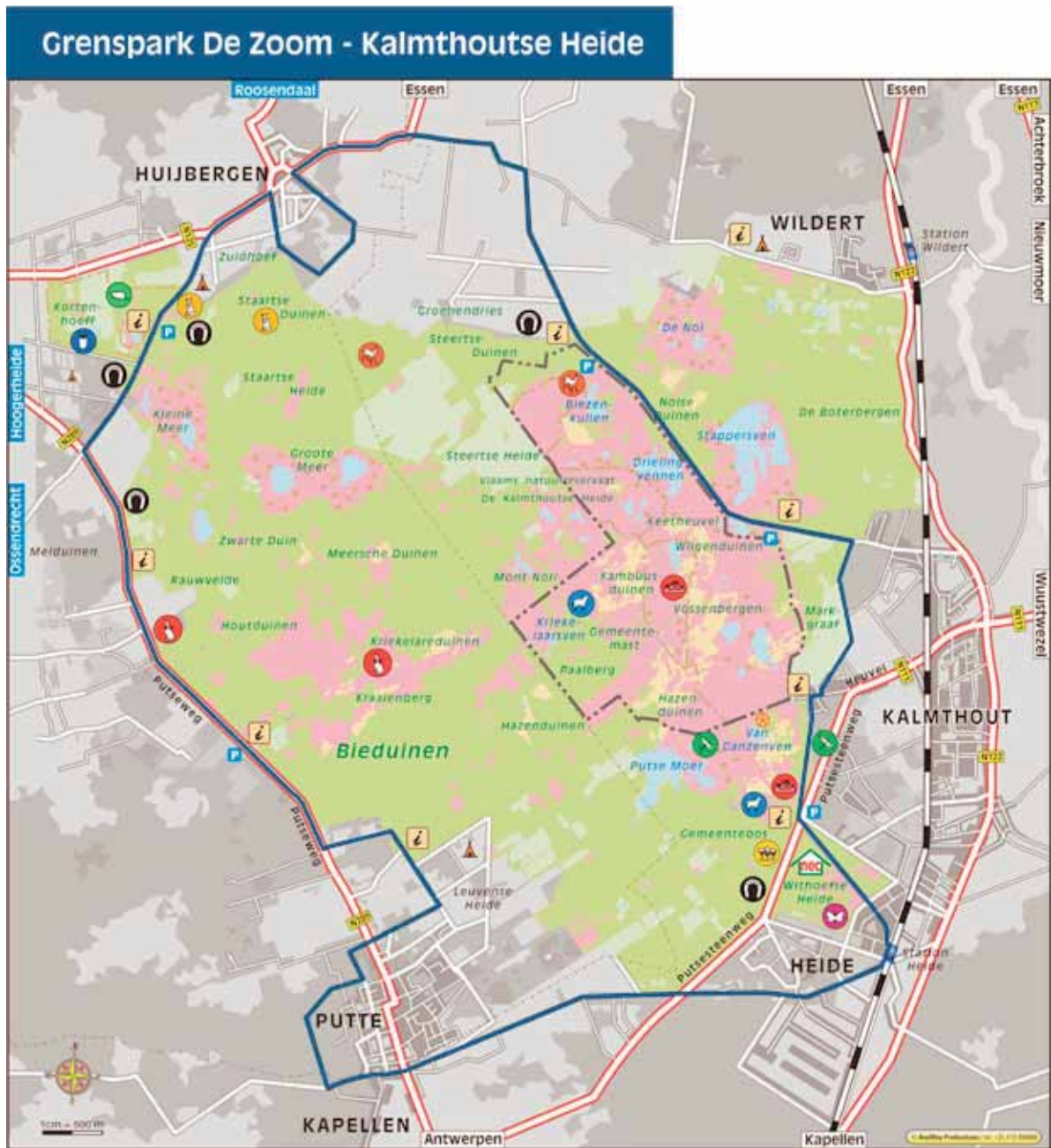
Door het samenwerkingsverband Jagersrust is de wens geuit om voor het gebied Jagersrust (inclusief enclave ten noorden van het Groote Meer) een inrichtingsvisie op te stellen. De inrichtingsvisie vormt de aanzet om te komen tot het realiseren van een nieuwe duurzame inrichting waaraan het huidige vigerende beleid ten grondslag ligt.

1.2 Doel inrichtingsvisie

Het doel van dit project is het opstellen van een inrichtingsvisie voor de enclave Jagersrust te Ossendrecht die past in het grotere geheel. De inrichtings-visie moet antwoord geven op de toekomst van Jagersrust en een inzicht geven in de benodigde maatregelen om de toekomstvisie te realiseren. Bij de realisatiestrategie van de maatregelen wordt een doorkijk gegeven in de benodigde vergunningen en procedures en globale kredietramingen voor (deel)plannen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden vanuit de verschillende disciplines uitgangspunten ten aanzien van de inrichtingsmogelijkheden van Jagersrust beschreven. Deze uitgangspunten zijn in hoofdstuk 3 vertaald naar een inrichtingsvisie. De hiervoor benodigde maatregelen en de daarmee gepaard gaande kosten, vergunningen e.d worden in hoofdstuk 4 beschreven.

Grenspark De Zoom - Kalmthoutse Heide

2.1 Het kader

Jagersrust grenst aan het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide en er vindt onderzoek plaats om de bestaande landbouwenclave Jagersrust op te nemen in het Grenspark. De relatie met de ontwikkelingen in het Grenspark zijn dan ook van groot belang voor de ontwikkeling van Jagersrust.

Daarnaast ligt de enclave in een grondwaterbeschermingsgebied, in het Vogelrichtlijngebied "Brabantse Wal" en in het Habitatrichtlijngebied "Ossendrecht".

Jagersrust ligt volgens het partieel herziene 2e provinciale waterhuishoudingsplan (WHP 2+) binnen de Groene Hoofdstructuur (GHS). Het gebied heeft hierin grotendeels de functie Natte Natuurparel. De natte natuurparels zijn gebieden met bijzondere natuurwaarden vanwege specifieke omstandigheden van de bodem en het watersysteem. Het waterschap Brabantse Delta is verantwoordelijk om de verdrogingsaanpak van de natte natuurparel te organiseren en aan te pakken. Voor de natte natuurparel zal de gewenste Grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) worden vastgesteld. Hierin wordt de waterhuishouding (kwel, grondwaterstanden en oppervlaktewaterregime) waterkwaliteit en de inrichting afgestemd op de ecologische doelstellingen. Deze doelstellingen zijn vastgelegd in de natuurdoeltypen. Voor het gebied Brabantse Wal waarin ook Jagersrust ligt is het waterschap voornemens om deze studie in 2006 uit te voeren.

Om tot een goede afweging van de gekozen inrichtingsvisie van Jagersrust te komen is een korte omschrijving van de verschillende uitgangspunten noodzakelijk. Hierbij wordt onderscheid gemaakt

tussen uitgangspunten vanuit ecologie, water, landschap en recreatie.

2.2 Ecologie

Beleidskader

Met uitzondering van de centraal gelegen agrarische enclave is het gehele plangebied Jagersrust onderdeel van het Vogelrichtlijngebied "Brabantse Wal" (gebied 75, NL3009003). Dit gebied strekt zich uit van Bergen op Zoom tot aan de grens met België en is gelegen in de gemeenten Bergen op Zoom, Roosendaal en Woensdrecht. Het gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van Wespandief, Nachtzwaluw, Zwarte specht en Boomleeuwerik als broedvogel. Het gebied is mede aangewezen vanwege de aanwezigheid van Dodaars en Geoorde fuut als broedvogel. De enclave Jagersrust ligt buiten het Vogelrichtlijngebied.

Het plangebied ten oosten van de Putseweg is grotendeels onderdeel van het Habitatrichtlijngebied "Ossendrecht" (gebied 54, NL9801055). De centrale landbouwenclave en het gedeelte ten noorden van de Abdijlaan zijn buiten de begrenzing van dit gebied gelaten. Het gebied is is gelegen in de gemeenten Woensdrecht en Bergen op Zoom. Dit gebied is aangewezen als Habitatrichtlijn vanwege de aanwezigheid van:

- Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista* (habitattype 2310)
- Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorende tot de *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoeto-Nanojuncetalia* (habitattype 3130)
- Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* (habitattype 4010)
- Drijvende waterweegbree

Soortgroep	Doelsoort	Biotoopeisen
<i>Vogels</i>	<i>Dodaars</i>	<i>Open water met goed ontwikkelde water- en oevervegetaties. Veelal in vennen en moerassen.</i>
	<i>Wulp</i>	<i>Open gebieden met heide en/of grazige vegetaties.</i>
	<i>Veldleeuwerik</i>	<i>Open gebieden met heide en/of grazige vegetaties.</i>
	<i>Nachtzwaluw</i>	<i>Droge bossen met open plekken en halfopen heidelandschappen.</i>
	<i>Boomleeuwerik</i>	<i>Droge kapvlaktes en halfopen heidelandschappen.</i>
	<i>Roodborsttapuit</i>	<i>Ruige graslanden met pleksgewijs struwelen.</i>
<i>Zoogdieren</i>	<i>Waterspitsmuis</i>	<i>Gevarieerde vochtige tot natte, insectenrijke oeverbegroeiingen met Riet en andere helofyten.</i>
<i>Amfibieën</i>	<i>Vinpootsalamander</i>	<i>Voortplanting vindt bij voorkeur plaats in vennen en plassen, maar ook in poelen. Het landbiotoop bestaat meestal uit heidegebieden, schrale grazige vegetaties en bos</i>
	<i>Heikikker</i>	<i>De soort heeft een voorkeur voor vochtige, (matig) voedselarme en zure milieus zoals vochtige heidegebieden, vennen, hoogvenen, natte graslanden, laagveen- en moerasgebieden.</i>
	<i>Rugstreeppad</i>	<i>Als voortplantingswater gaat de voorkeur uit naar ondiepe, vegetatieloze, vaak tijdelijke wateren. Het landbiotoop bestaat uit open pioniervegetaties met delen open zand.</i>
<i>Reptielen</i>	<i>Levendbarende hagedis</i>	<i>Enigszins vochtige heide, heide met vennen, structuurrijke grazige vegetaties (spoor- en wegbermen), bosranden, kapvlaktes en houtwallen.</i>
<i>Dagvlinders</i>	<i>Geelsprietdikkopje</i>	<i>Graslanden met plaatselijk ruige begroeiing, rietlanden en bosranden, verscheidenheid in vegetatie.</i>
	<i>Heivlinder</i>	<i>Droge tot vochtige heide en heischrale graslanden met struwelen en bos.</i>
<i>Libellen</i>	<i>Venwitsnuitlibel</i>	<i>Rijk begroeide voedselarme wateren. De hoogste dichtheden komen in vennen voor.</i>
	<i>Tangpantserjuffer</i>	<i>Voedselarme tot matig voedselrijke vennen. Vaak gaat het om vennen in heide, hoogveen en bos die een wisselende waterstand hebben en 's zomers soms gedeeltelijk droog</i>

Overzicht doelsoorten en ecotopen

Streefbeeld

In de toekomstvisie voor de RNLE "De Brabantse Wal" is voor de begeleid natuurlijke eenheid "Duinen, Meren en Bergen" het streefbeeld van een natuurlijk, halfopen boslandschap geschetst. Hierin wisselen loofbos, heide en heischrale graslanden elkaar af. Het is wenselijk het gebied met een integrale begrazing met runderen en paarden te beheeren. Het plangebied Jagersrust is een onderdeel van het grotere geheel van de RNLE. In de huidige situatie is het plangebied voornamelijk een agrarische enclave binnen een bosgebied en verdroogde heideterreinen. In aansluiting op het streefbeeld voor wordt voor Jagersrust van een halfopen, reliëfrijk heidelandschap nagestreefd. In dit landschap wisselen droge- en natte heide en heischrale graslanden, open zand, natte laagten, vennen, struweel en bos elkaar af.

Doelsoorten

Voor de inrichting van plangebied Jagersrust zijn op pagina 6 doelsoorten geformuleerd. In de tabel wordt tevens aangegeven in welk ecotoop de doelsoort kan voorkomen binnen het plangebied of de directe omgeving.

Uit de beschreven doelsoorten en ecotopen kunnen we de volgende natuurdoeltypen formuleren voor Jagersrust (analoog aan de systematiek van de Provincie Noord-Brabant):

- Ven (ongebufferd)
- Soortenrijk water
- Heischraal grasland (vochtig en droog)
- Heide (nat en droog)
- Kleine zeggenmoeras
- Riet- en grote zeggenmoeras
- Gagelstruweel
- Wilgenbroekbos

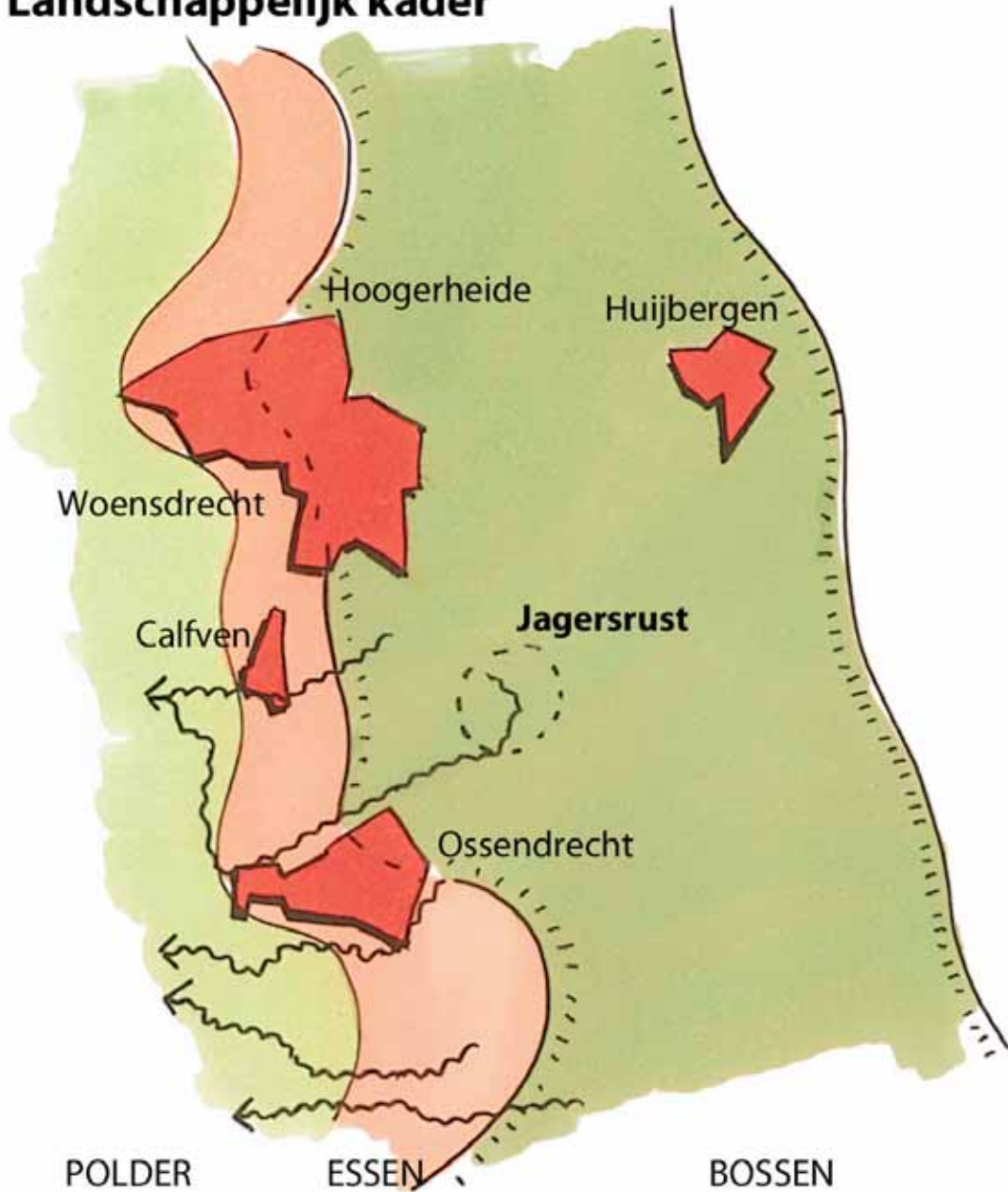
- Elzenbroekbos
- Natte ruigte
- Bloemrijk grasland (vochtig en droog)
- Reservaatsakker
- Braam- en doornstruweel
- Berken-Eikenbos (vochtig en droog)

Streefbeeld Heilooop en Moseven

Door het Waterschap Brabantse Delta is een streefbeeld voor de Heilooop en Moseven opgesteld. Het Moseven staat nooit droog en wordt door infiltratie van neerslag in de aangrenzende gebieden gevoed door grondwater. Dit grondwater is schoon en zwak gebufferd. De slecht doorlatende leemlaag van het Moseven wordt niet aangetast. Hierdoor zal het Moseven niet droogvallen. De invloed van bestrijdingsmiddelen en meststoffen op het Moseven treden niet meer op. Het Moseven zal zich ontwikkelen tot een hoogveenven.

De Heilooop wordt gevoed door het Moseven en grondwater van een goede kwaliteit. De inrichting zal gericht zijn op de aangrenzende natuurfuncties, waardoor de Heilooop de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen tot een levensgemeenschap van een zure bovenloop. Er vindt alleen selectief onderhoud plaats. Een stromende beek is gewenst en droogval moet voorkomen worden. De waterkwaliteit is geen beperkende factor in de ontwikkeling van de gewenste levensgemeenschap.

Landschappelijk kader

Landschappelijk kader

2.3 Waterhuishouding

In het Inrichtingsplan Jagersrust 1998 zijn voor een aantal locaties de grondwaterstanden van peilbuisen opgenomen. Uit deze gegevens wordt duidelijk dat ter hoogte van de Putseweg de freatische grondwaterstanden in de winter circa 21,0 m+Nap zijn. Bij een maaiveldhoogte van minimaal 21,2 m+Nap houdt dit in dat in de winter de grondwaterstanden tot net onder het maaiveld kunnen stijgen. In de zomer zakt het grondwater zeker een meter weg. Dit beeld wordt bevestigd door het functioneren van het Moseven en de Heilooop. In de winter hoge waterstanden en piekafvoeren tot in de zomer een bijna droge Heilooop. De hoge grondwaterstanden worden veroorzaakt door de vrij ondiep liggende slecht doorlatende klei- en leemlagen. De stijghoogten in het eerste watervoerende pakket zijn namelijk duidelijk lager dan die van het freatische grondwater.

Door het bij de ontginning van het gebied aanleggen van de ontwateringsmiddelen is het plangebied grotendeels geschikt gemaakt voor de landbouwkundige functies. Voor de bestaande landbouwgebieden, uitgezonderd de lagere delen, zal de freatische grondwaterstand in de winter ongeveer 0,8 meter beneden het maaiveld liggen. In de zomer zal ook hier het grondwater met zeker een meter dalen. Er zal dan voor de landbouw sprake van verdroging zijn.

Het bestaande plangebied wordt door de aanwezigheid van een aantal ontwateringsmiddelen (sloten en greppels) gedraineerd. Hiermee kan voldaan worden aan de bestaande landbouwkundige functie van het plangebied en de ontwatering van de aanwezige bebouwing en infrastructuur.

Om te kunnen voldoen aan het ecologische streefbeeld van het plangebied inclusief Moseven en Heilooop is het van belang dat het ontwateringsniveau in het gebied wordt afgestemd op de nieuwe functie van het gebied. Door het dempen of verondiepen van sloten en greppels zal waterconservering plaatsvinden. Het is hierbij van belang dat de ontwatering van bestaande bebouwing en hoogwaardige infrastructuur gewaarborgd blijft. Door bij deze ingrepen rekening te houden met zeer natte perioden zullen er ook geen piekafvoeren optreden zodat wateroverlast in benedenstrooms van het plangebied gelegen gebieden wordt voorkomen (waterberging). Door de inrichting van de terreinen afgestemd op de natuurdoelen zal de waterkwaliteit van het grondwater en daarmee ook het Moseven, Wasserven en de Heilooop aanzienlijk verbeteren.

Net ten noorden van het Groote Meer ligt op Nederlands grondgebied nog een landbouwperceel. De invloed van deze landbouwkundige functie op de ecologische toestand van het Groote Meer is met name vanuit waterkwaliteitsoogpunt ongewenst. Door het omzetten van de bestaande functie naar een natuurfunctie en het afgraven van de teelaarde zal de ontwikkelingsmogelijkheden van het Groote Meer niet meer geschaad worden. Met de betrokken agrariër worden de mogelijkheden voor aankoop of ruil van zijn percelen onderzocht.

Volksabdij

Jeugd'our

2.4 Landschap en recreatie

Het landschap waar het plangebied deel van uitmaakt is opgebouwd uit een aantal zones met verschillende breedte, die van noord naar zuid lopen. Meest westelijk ligt het grootschalige polderlandschap, dat pas recent is ontstaan. Hier tegenaan ligt een relatief smalle zone waarin de eerste landbouw plaatsvond. Deze zone ligt op de oorspronkelijke overgang van nat naar droog. Door het eeuwenlange gebruik als landbouwgrond is hier een dikke humeuze bovenlaag ontstaan. Dit zijn de zogenaamde essen. Direct ten oosten van deze zone ligt de eigenlijke Brabantse Wal, een hogere rug (tot soms wel 35 m hoog), die in de laatste ijstijd is ontstaan. Dit gebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van veel bossen met daartussen enkele landbouwenclaves. Jagersrust is één van deze landbouwenclaves.

Rond 1850 was deze zone een groot aaneengesloten heidegebied met enkele kleinere bossen. Rond 1900 is veel van deze heidegebieden ontsloten door een rechtlijnig verloop van wegen en paden met voornamelijk naaldbos daartussen. Dit rechtlijnige verloop van wegen en paden, kenmerkend voor dit type heideontginningen is nog nadrukkelijk aanwezig in de directe omgeving van het plangebied.

Door het gebied lopen twee belangrijke verkeersaders, de weg van Ossendrecht naar Huijbergen en de weg van Hoogerheide naar Putte. Deze twee wegen met op het kruispunt het café Jagersrust zijn de belangrijkste structurerende elementen in het gebied.

Naast deze twee wegen loopt door het gebied nog de Heilooop. Op dit moment is deze nauwelijks herkenbaar als een belangrijkere waterloop door het gebied. In potentie is dit een bijzonder ontwerp-aanleiding voor de toekomstige inrichting van het gebied.

Recreatie

Rond het gebied Jagersrust liggen verschuillende recreatieve functies:

- Camping Familyland
- Volksabdij OLV Ter Duin (horeca)
- Zandgroeve Ossendrecht (toekomstige recreatieve ontwikkelingen)
- Jagersrust (horeca)

Daarnaast liggen rond het plangebied diverse bijzondere stukken natuur, met een recreatieve aantrekkingskracht, zoals het gebied Kortenhoef, het Moseven en de Kleine Meer. Maar ook het landgoed de Groote Meer met de bijbehorende gebieden de Groote Meer en het Zwaluwmoer zal in de toekomst waarschijnlijk opengesteld worden voor bezoekers. Kortom volop aanbod voor wandelaars en fietsers met oog voor de natuur.

Inrichtingsvisie Jagersrust

Inrichtingsvisie Jagersrust

3.1 Landschap en recreatie

Voor de landbouwenclave Jagersrust is gekozen voor het principe van de geleidelijke overgang. In dit geval een geleidelijke overgang van cultuurlandschap naar natuurlandschap. Dit volgt hiermee in grote lijnen het referentiebeeld uit 1900. Het cultuurlandschap is hierbij geconcentreerd aan weerszijden van de Putseweg. Door te kiezen voor een dergelijke inrichting van het plangebied wordt aan verschillende doelstellingen voldaan. Enerzijds wordt de geschiedenis van het gebied als landbouwenclave gerespecteerd. Anderzijds wordt een stevige impuls aan de natuur gegeven.

Kijkend naar de inrichtingsvisie zijn een aantal verschillende deelgebieden te onderscheiden, min of meer gescheiden door het assenkruis van de twee wegen die dwars door het gebied lopen. Voor het meest noordelijke deel wordt voorgesteld dit gebied geheel te ontwikkelen als natuurgebied. Hierdoor komt de camping ook aan de zuidzijde in de natuur te liggen. De relatie van de camping met de natuur wordt hierdoor versterkt. Qua vormgeving en natuurbeeld wordt aangesloten op het bestaande heideterrein.

Door middel van de faunatunnel onder de Putseweg sluit dit gebied aan op het gedeelte rond het Moseven. Om deze faunatunnel optimaal te laten functioneren is een opening in het bos gemaakt. Tegelijkertijd ontstaat hierdoor langs de Putseweg het beeld dat de recreant niet langs het gebied rijdt, maar er door. Dit is nog versterkt door het bos aan de noordzijde als het ware over te laten steken en iets verder naar het oosten aan weerszijden van de weg een opener gebied te realiseren. Rond het Moseven wordt in de visie voorge-

steld het ven wat meer aan te kleden door rond het ven een veel natuurlijker milieu te creëren met natte graslandjes en een enkel bosje.

Het oostelijk deel heeft in de visie nadrukkelijk een inrichting gekregen als overgangsgebied van cultuurlandschap naar natuurlandschap. Langs de Putseweg is voorgesteld een kleinschalig cultuurlandschap te realiseren door de aanleg van een aantal houtwallen en singels. Hiertussen liggen kleine graslandjes en enkele kruidenrijke akkers. De aanwezige bebouwing wordt voorzien van een stevige erfbeplanting met een enkel "geriefhoutbosje". In enkele van de weilandjes is voorgesteld om een "drinkpoel" aan te leggen. Verder naar het noorden wordt het gebied natter en is gekozen voor een geleidelijke overgang naar natte heide met nieuw aan te leggen vennen ter versterking van de bestaande natte delen. Om deze gebieden zoveel mogelijk een eenheid te laten zijn is op sommige plaatsen voorgesteld een deel van het bos te verwijderen en eventueel op een andere plek binnen het plangebied te compenseren. Een dergelijke verbinding is eveneens voorgesteld richting het Kleine Meer, waardoor tegelijk enkele kleine geïsoleerde heideveldjes met elkaar verbonden worden.

Het meest zuidelijke deel tenslotte heeft een soortgelijke opbouw als het hiervoor beschreven deel. Ook hier is gekozen voor een overgang van cultuurlandschap naar natuurlandschap. Extra element is echter de Heiloo. In de visie wordt deze ontwikkeld tot een echte bovenloop, een aaneenschakeling van natte laagtes die in natte tijden aaneenschakelen tot een beekje. Net voor de Heiloo het bos in verdwijnt, is een tweede ven voorgesteld namelijk het Moerven, vergelijkbaar met het Moseven. In dit gebied is nog een tweede stukje

Besloten heide

Levendbarende hagedis

Roodborsttapuit

Open heide

cultuurlandschap gehandhaafd, tegenover de boerderij Westerhof. Op deze manier ontstaat hier een tweede kleinere landbouwenclave aan weerszijden van de weg. Zowel de boerderij Westerhof als de boerderij tegenover de hoofdentree van de Volksabdij behouden op deze manier hun ligging in een gebied met een landbouwkundig karakter.

3.2 Ecologie

Voor de herinrichting van het plangebied Jagersrust worden een combinatie van twee ontwikkelingsprincipes voorgesteld. Binnen grote delen van het plangebied wordt in aansluiting op de kwalificerende habitattypen en soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn grootschalige natuur ontwikkeld terwijl in de landbouwenclave aan weerszijden van de Putseweg de ontwikkeling van een meer cultuurhistorisch, kleinschalig landbouwgebied wordt nagestreefd. Juist deze combinatie maakt het plangebied tot een zeer afwisselend gebied waar een breed scala aan organismen en levensgemeenschappen tot ontwikkeling kunnen komen. In het onderstaande wordt inrichting van deze gebieden toegelicht waarbij de natuurdoeltypen en doelsoorten vet zijn weergegeven.

Natuurontwikkelingsgebied

Ten behoeve van de natuurontwikkeling binnen de huidige landbouwgebieden wordt voorgesteld om de voedselrijke teelaarde af te graven. Hierdoor ontstaat een gunstige uitgangspositie voor de ontwikkeling van soortenrijke vegetaties. Door de diepte waarop wordt afgegraven te laten variëren ontstaan grote verschillen in (micro)reliëf wat de variatie van het gebied ten goede komt. Plaatselijk wordt dieper gegraven waardoor een reeks aan tijdelijke en permanente wateren ontstaan. De permanente wateren bestaan uit **ongebufferde vennen**. De natte delen rond de vennen en laagtes kunnen zich ontwikkelen tot een kleinschalige

mozaïek van **kleine zeggenmoeras, natte heide en heischraal grasland, gagelstruweel, elzen- en wilgenbroek**. Omdat de Heilooop niet permanent watervoerend is wordt deze omgevormd tot een reeks van laagtes. In de winterperiode kan de Heilooop over de gehele lengte watervoerend zijn. In de zomerperiode zakt het water dieper weg waardoor het beeld van een reeks poelen ontstaat. De permanent watervoerende delen kunnen zich tot **soortenrijk water** ontwikkelen. In de omliggende delen komen **bloemrijke graslanden, wilgenbroek** en **elzenbroek** tot ontwikkeling.

De vennen en poelen zijn geschikte voortplantingswateren voor een groot aantal amfibiesoorten. Naast algemene soorten als Kleine watersalamander, Gewone pad, Bruine kikker en Middelste groene kikker kunnen zich in de vennen op de langere termijn ook de **Vinpootsalamander**, Poelkikker en de **Heikikker** vestigen. Een soort die direct na de realisatie van de permanente en tijdelijke wateren al sterk zal profiteren is de **Rugstreeppad**. Met de verdergaande successie van de vennen zullen de aantallen van deze pioniersoort waarschijnlijk afnemen en stabiliseren. De soort zal dat waarschijnlijk meer gebruik maken van de periodiek droogvallende plasjes in het gebied.

Naast de amfibieën vormen de libellen een van de kenmerkende soortgroepen voor de vennen. Typische soorten die hier op termijn te verwachten zijn, zijn o.a. de Tengere pantserjuffer, **Tangpantserjuffer**, Maanwaterjuffer, Watersnuffel, Koraaljuffer, Grote keizerlibel, Venglazemaker, Viervlek, **Venwitsnuitlibel**, en Zwarte heidelibel. De ondiepe vaak periodiek droogvallende plasjes vormen voor de Zwervende pantserjuffer en de Geelvlekheidelibel bij uitstek geschikte leefgebieden.

Ven

Rugstreeppad

Poelkikker

Venwitsnuitlibel

Wanneer de successie van de vennen verder is gevorderd en zich een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie heeft ontwikkeld vormen de vennen geschikte broedbiotopen voor ondermeer Zomertaling, Kuifeend, **Dodaars** en **Geoorde fuut**. De combinatie van moeras en struweel rond de vennen en laagtes vormen geschikte broedbiotopen voor ondermeer, Blauwborst en Bosrietzanger. Tevens vormen deze gebieden, samen met de flauwe oeverpartijen geschikte leefgebieden een breed scala aan algemene soorten kleine zoogdieren, waaronder Dwergmuis, Woelrat, en Bunzing. Naast de algemene soorten zijn deze moerassen ook geschikte leefgebied voor een zeldzame soort, de **Waterspitsmuis**.

Ondanks dat de **Levendbarende hagedis** na de herinrichting in het gehele gebied te verwachten is, vormen deze vochtige terreindelen het meest ideale biotoop voor deze soort. Specifieke insectensoorten die van deze vochtige vegetaties kunnen profiteren zijn het Groentjes, de Moerassprinkhaan, het Zeggedoortje en het Gewoon spitskopje.

De drogere delen kunnen zich ontwikkelen tot een variatie van droge **heide** en **heischraal grasland**, **bloemrijk grasland**, **braam- en doornstruweel** en **berken-eikenbos**. De combinatie van bloemrijke- en heischrale graslanden en heide met struwelen en bos maakt het plangebied een geschikt leefgebied voor een groot aantal kleine zoogdieren (ware muizen, spitsmuizen, kleine marterachtigen) en een ideaal broedgebied voor struweelvogels als **Roodborsttapuit** en Grasmuis. Deze terreindelen zijn ook geschikte zomer- en overwinteringsbiotopen voor amfibieën. Tevens zijn ze van belang voor een breed scala aan insectensoorten. Dagvlinders als Koevinkje, Oranje zandoogje, Bont zandoogje, **Heivlinder**, Gehakelde aurelia, **Geelsprietdikkopje** en Eikenpage en sprinkhanen als Bruine sprinkhaan, Knopsprietje, Snortikker, Struiksprinkhaan en Zanddoortje vinden hier

geschikte leefgebieden. Voor libellen vormen het geschikte foerageer- en rijpingsgebieden. De meer open delen met heide en heischraal grasland zijn geschikte biotopen voor de **Wulp** en de **Boom- en Veldleeuwerik**. De bloemrijke graslanden, heide e.d. zijn goede foerageergebieden voor een groot aantal vogelsoorten die in de omliggende bossen broeden. Hierbij valt te denken aan de Groene specht, Wespandief, Boomvalk en **Nachtzwaluw**.

Kleinschalig landbouwgebied

Aan weerszijden van de Putseweg wordt binnen de huidige landbouwenclave een kleinschalig agrarisch cultuurlandschap ontwikkeld. Hier wisselen extensief beheerde wei/hooilanden, graanakkers elkaar af. Als afscheiding van de verschillende percelen worden houtwallen aangelegd. De wei- en hooilanden kunnen zich tot **bloemrijke graslanden** ontwikkelen. Door het extensief beheer van de **(reservaats)akkers** kunnen hier typische akkerkruidenvegetaties tot ontwikkeling komen. De combinatie van deze akkers, weilanden en houtwallen vormen geschikte leefgebieden voor onder andere Putter, Kneu, Patrijs en Kwartel. Struweelvogels als Grasmus en **Roodborsttapuit** profiteren van de realisatie van houtwallen. Door het "rijkere" karakter van dit gebied zullen kleine zoogdieren als ware en spitsmuizen hier in hogere dichtheden voorkomen waardoor het voor kleine marterachtigen, vos en roofvogels als Torenvalk, Buizerd en Havik goede foerageergebieden zijn. Door de verdichting van dit gebied met houtwallen betekent een kwalitatieve verbetering als foerageergebied van vleermuizen. Het grootste deel van de Nederlandse soorten vleermuizen foerageert bij voorkeur in halfopen landschapstypen. Daarnaast vormen lijnvormige beplantingen goede coördinatiepunten voor vleermuizen. De houtwallen en de laanbeplanting langs o.a. de Putseweg vormen dan ook goede geleidingszones tussen de verblijfplaatsen en de foerageergebieden van vleermuizen. De combina-

Bloemrijk grasland

Reservaatsakker

Patrijs

Kwartelkoning

tie van het kleinschalige agrarische gebied met de ontwikkeling van schrale grazige vegetaties, heide en struwelen maakt op termijn de vestiging van Kwartelkoning en Grauwe klauwier in het plangebied mogelijk.

3.3 Waterhuishouding

Verdrogingbestrijding

Door de Heilooop her in te richten en de aanwezige greppels en sloten zoveel mogelijk te dempen, zal er meer neerslag naar het grondwater worden geleid dan in de bestaande situatie. Dit heeft een positief effect op de grondwatersituatie in het plangebied zelf maar ook op de directe omgeving (zoals het Groote Meer). Daarnaast heeft dit een positief effect op het grondwaterbeschermingsgebied.

Droge voeten

In het gebied zal in natte perioden de bestaande infrastructuur gewaarborgd moeten blijven. Dit houdt in dat er een ontwateringstelsel nodig blijft. Deze is ook nodig om de bestaande infrastructuur en bebouwing te vrijwaren van wateroverlast. Een deel van de bestaande greppels kunnen in stand blijven. Daarnaast zal bij de herinrichting van de Heilooop de ontwateringsfunctie meegenomen moeten worden.

Om versnelde afvoer vanuit het plangebied tegen te gaan zal een reconstructie van een oude laagte plaatsvinden waar tijdens hoge afvoeren van de Heilooop tijdelijk water geborgen kan worden, het Moerven. Hiermee wordt gebiedseigen water in het plangebied vastgehouden.

Waterkwaliteit

Door het omzetten van de intensieve agrarische functie naar heide, bos of extensievere landbouw zal er geen uitspoeling van meststoffen en pesticiden naar het grondwater en oppervlaktewater (Heilooop, Moseven en Groote Meer) plaatsvinden. Daarnaast zal door het verwijderen van de teelaarde in een deel van het gebied de nalevering van belastende stoffen ook afnemen. Dit alles zal een bijdrage leveren aan het op langere termijn realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen van de Heilooop, Moseven en het Groote Meer.

Landbouw

Jagersrust

Groote Meer entree

4.1 Proces

De inrichtingsvisie Jagersrust is de eerste aanzet om te komen tot de ontwikkeling van een duurzame inrichting van het plangebied. In dit proces zal zowel een traject binnen het samenwerkingsverband Jagersrust (Evides, gemeente Woensdrecht, waterschap Brabantse Delta, provincie Noord-Brabant, Natuurmonumenten en Grenspark Kalmthoutse Heide) gevolgd moeten worden als een extern traject met belanghebbenden (grondeigenaren, pachters, inwoners en particuliere ondernemers). De in beide sporen te onderscheiden stappen worden hierbij toegelicht. Deze stappen zullen chronologisch doorlopen moeten worden om uiteindelijk te komen tot realisatie van de inrichtingsvisie.

1. Communiceren met direct betrokkenen overige belanghebbenden over de voorgenomen plannen;
2. Vaststellen van de inrichtingsvisie Jagersrust in de revitaliseringscommissie Brabantse Wal;
3. Implementeren van de projecten en maatregelen van de visie in de verschillende beleidsvelden van het samenwerkingsverband;
4. Per jaar nader bezien welke projecten en maatregelen in uitvoering worden genomen. Hiervoor zal monitoring van de voortgang van wezenlijk belang zijn. Na circa 5 jaar zal het uitvoeringsprogramma herzien worden;
5. Projectsgewijs invulling geven aan de uitvoering van de visie en daarbij de projecten en maatregelen nader uitwerken. Per project zal beoordeeld worden welke partijen bij die uitwerking in de vorm van een klankbordgroep zullen worden betrokken.

4.2 Maatregelen

Bij de realisatie van de inrichtingsvisie zullen een aantal maatregelen en projecten noodzakelijk zijn. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van deze maatregelen en projecten en de beoogde trekker.

Maatregel	Trekker
<i>Grondverwerving EHS voor Jagersrust en Groote Meer</i>	<i>DLG</i>
<i>Aanpassen pachtovereenkomsten Evides</i>	<i>Evides</i>
<i>Aankooptitel Groene Papegaai</i>	<i>Provincie</i>
<i>Herinrichting Heiloo, Moerven en Moseven</i>	<i>Waterschap</i>
<i>Ecologische en landschappelijke inrichting van het plangebied</i>	<i>Natuurmonumenten en Evides</i>
<i>Uitvoeren van GGOR-studie</i>	<i>Waterschap</i>
<i>Toetsen van maatregelen waterhuishouding aan GGOR</i>	<i>Waterschap</i>

4.3 Kosten

Voor vier deelgebieden is in de bijlagen een indicatie van de kosten van de voorgestelde inrichtingsmaatregelen opgenomen. De vier deelgebieden beslaan de vier kwadranten van de inrichtingsvisie, waarbij voor het zuid-oostelijke kwadrant een aparte raming is opgenomen voor de herinrichting van de Heiloo en Moerven en de overige maatregelen (landschapselementen). Voor de bijbehorende tabellen zie de achterin toegevoegde bijlagen.

Zoals uit de globale kredietraming naar voren komt bestaan de kosten voornamelijk uit grondverzet en het afvoeren van grond buiten het plangebied. Het

Locatie van het te ontwikkelen Meerven

spreekt voor zich dat door het zoeken van afzetmogelijkheden van deze grond nabij het plangebied de uiteindelijke kosten van de uitvoering lager kunnen uitvallen. Gelet op de functie van het gebied mag verwacht worden dat er geen grootschalige verontreinigingen in het gebied zijn. Nader onderzoek hierna is van belang om hiermee een beter inschatting van zowel de afzetmogelijkheden als de kosten van de afvoer wordt verkregen.

Bij de kosten is geen rekening gehouden met grondverwervingskosten of het afkopen of aanpassen van pachtcontracten.

4.4 Vergunningen en procedures

In deze paragraaf geven wij onze overweging waarom bepaalde vergunningen en procedures wel of niet noodzakelijk zijn.

Bestemmingsplan

De gemeente Woensdrecht zal de bestemming agrarisch gebied met landschappelijke waarden (deels) moeten wijzigen. Er zal voor de werkzaamheden wel een aanlegvergunning nodig zijn.

Ontgrondingen

Gelet op de hoeveelheid grond die wordt verzet in het plan zal een ontgrondingsvergunning noodzakelijk zijn. De provincie hanteert hiervoor een standaard aanvraagformulier.

De minimale termijn tot vergunningverlening is normaal gesproken 6 maanden.

Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient men zich vooraf op de hoogte te stellen welke beschermde natuur- en landschapswaarden er binnen en in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn en wat de beïnvloeding van de geplande ontwikkelingen is op deze natuurwaarden.

Indien blijkt dat zich beschermde flora of fauna in het plangebied bevindt, dient voor de werkzaamheden een ontheffing van de flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Keurvergunningen

Voor verschillende werkzaamheden is een ontheffing van de keur op de oppervlaktewateren noodzakelijk. Dit betreft bijvoorbeeld het dempen van de watergangen. Zonder bezwaren is het mogelijk om de vergunningen binnen drie maanden te verkrijgen.

Archeologie

In het kader van de inrichting van Jagersrust zullen graafwerkzaamheden plaatsvinden, die kunnen leiden tot verstoring en vernietiging van archeologische waarden. Hiervoor zal een verkennend archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn.

Overige vergunningen en acties

Bij de uitvoering van de werkzaamheden kunnen ook de volgende vergunningen nodig zijn

Kapvergunning / Boswet: Voor het kappen van bomen zal een kapvergunning nodig zijn. In hoeverre er compensatie in het kader van de boswet noodzakelijk is hangt af op welke wijze het bosomvormingsproces vorm wordt gegeven (omvang).

Afhankelijk van de verontreiniging van de bodem en de wijze van uitvoeren

- Melding bouwstoffenbesluit
- Wet op de bodembescherming

Mer-procedure

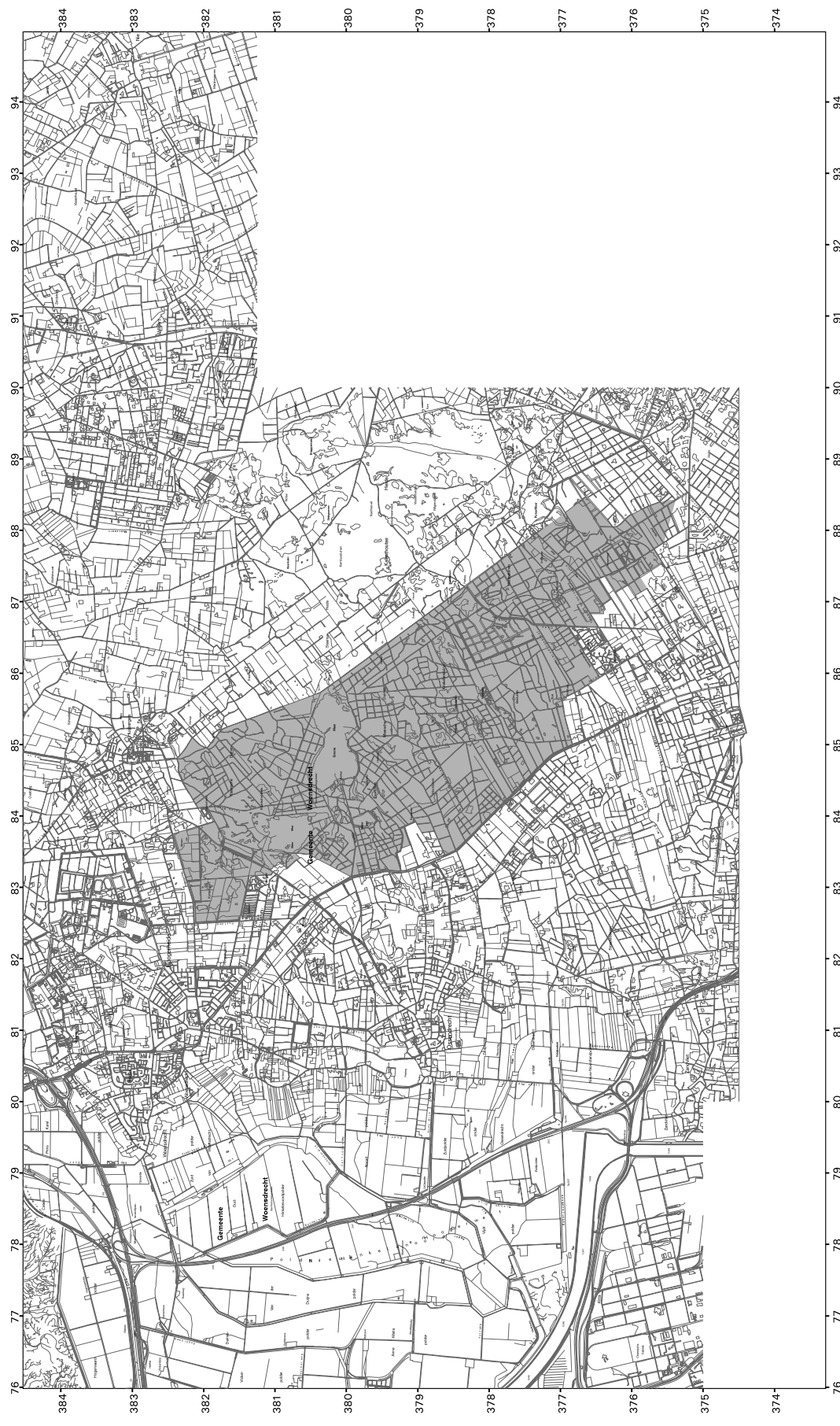
Voor Jagersrust is geen Mer-procedure noodzakelijk. Dit zou bij de voorgestelde visie van de inrichting alleen nodig zijn in indien het te ontgronden oppervlak groter of gelijk aan 100 hectare is.

Gebied 54

Site-code: NL9801055

HABITATRICHTLIJNGEBIED OSSENDRECHT

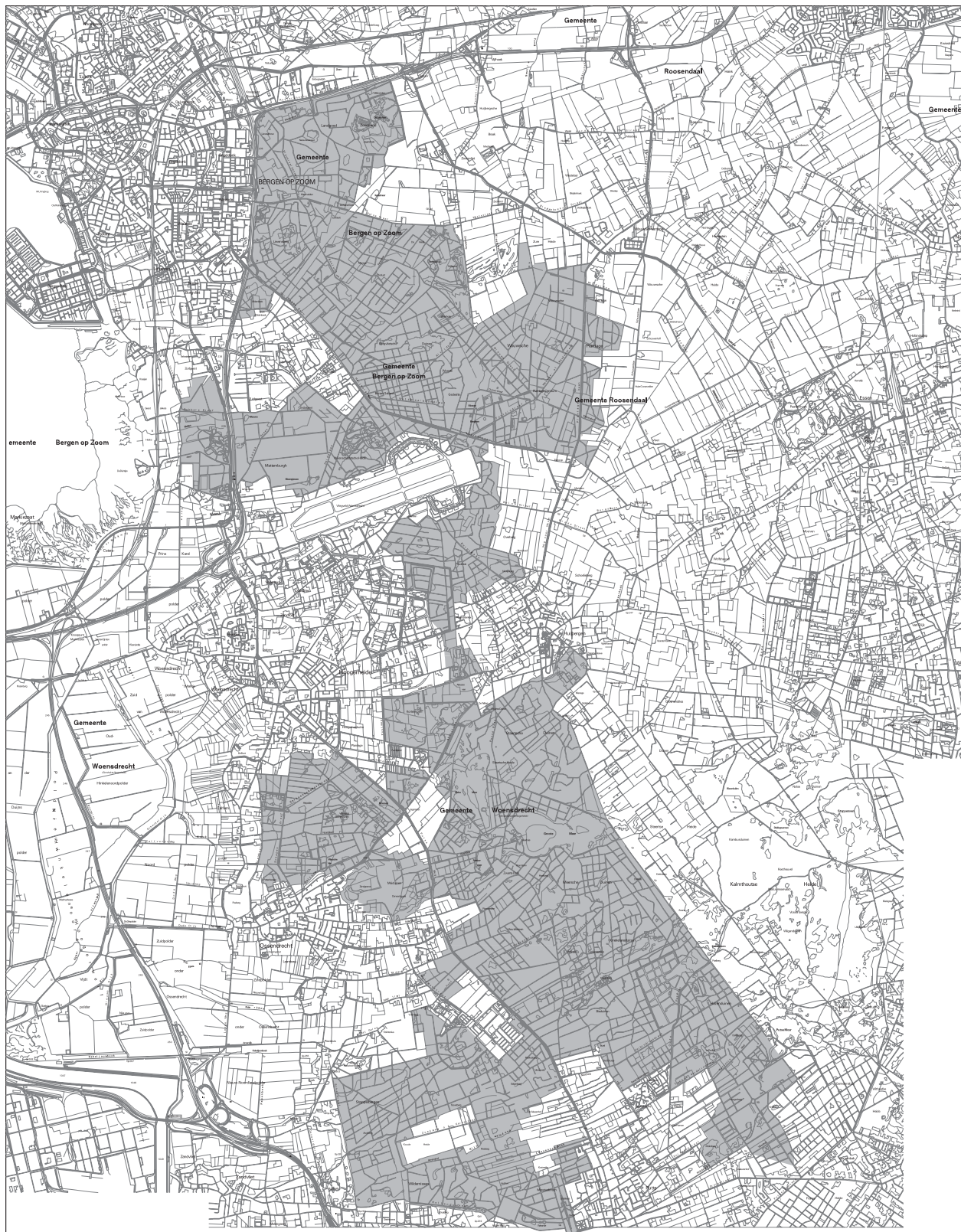
Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, dr. Natuurbeheer
Voor nadere informatie over aan te melden habitattypen en soorten zie Gebiedsdocument
Voor een toelichting op de selectie zie het Lijstdocument

Productie en Cartografie: Alterra, Centrum Geo-informatie
Topografische ondergrond: TOP/Ovector, TDN, Enman

SCHAAL 50000
0 0,5 1 1,5 2
Kilometer

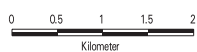
Vaststeldatum: 5 april 2003
Productiedatum: 16 APR 2003
R.D. stelsel
Projection double-sterographic
False East 195 000 False North 463000
Datum: WGS84, 1983
Units: meters Scale factor: 0,999908
Orig: 52156661

 aangemeld gebied
Bestaande bebouwing (incl. bodifite en boskavels) en andere
verharde objecten maken geen deel uit van de aanmelding

Vogelrichtlijngebieden 2004
Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, dir. Natuurbeheer
Oktober 2004, Alterra, Centrum Geo-informatie
Topografische ondergrond: Dienst voor het Kadaster en Openbare Registers, Apeldoorn

SCHAAL 1 : 50 000

aangewezen gebied
Datum besluit: 24-03-2000
Nummer besluit: N/2000/337
Datum kaartproductie: 10-OCT-2004

Productie en Cartografie:

Enclave ten noord-westen van de Putweg

INDICATIEVE RAMING VAN KOSTEN

prijspeil: 2005

nummer	Omschrijving	Een- heid	Hoeveel- heid	Prijs per eenheid in euro	Totaal bedrag in euro
	Grond ontgraven Verschrallen terrein, oppervlakte ca. 6 ha, laagdikte ca. 0,30 m	m3	18.000	1,50	27.000,00
	Grond vervoeren Afvoeren grond naar depot binnen een straal van 10 km (100%)	m3	18.000	8,00	144.000,00
	Grond verwerken Verwerken grond in depot	m3	18.000	0,60	10.800,00
	afronding				200,00
	Sub-totaal				182.000,00
	Algemene kosten, winst en risico, uitvoering aannemer	%	15		27.300,00
	Totaal aanneemsom, excl. BTW				209.300,00
	Plankosten, incl. directiekosten tijdens uitvoering	%	14		29.302,00
	Projectonvoorzien	%	10		20.930,00
	afronding				468,00
	TOTAAL GENERAAL EXCL. BTW	euro			260.000,00
Opmerkingen					
Bedrag exclusief:					
BTW, sanering, milieutechnische aspecten en bodemkundige/archeologische aspecten					

Enclave ten noord-oosten van de Putweg

INDICATIEVE RAMING VAN KOSTEN

prijspeil: 2005

nummer	Omschrijving	Eenheid	Hoeveelheid	Prijs per eenheid in euro	Totaal bedrag in euro
	Grond ontgraven				
	Grond ontgraven uit poelen, ca. 1,5 ha, diep gem. 1,00 m	m3	7.500	1,00	7.500,00
	Verschralen terrein, oppervlakte ca. 7 ha, laagdikte ca. 0,30 m	m3	21.000	1,50	31.500,00
	Grond vervoeren				
	Vervoeren vrijkomende grond binnen het terrein (25%)	m3	7.125	2,00	14.250,00
	Afvoeren grond naar depot binnen een straal van 10 km (75%)	m3	21.375	8,00	171.000,00
	Grond verwerken				
	Verwerken vrijkomende grond binnen het terrein	m3	7.125	1,00	7.125,00
	Verwerken grond in depot	m3	21.375	0,60	12.825,00
	Groenvoorziening				
	Aanbrengen beplanting, bosplantsoen	are	35	300,00	10.500,00
	Aanbrengen bossage, veren	are	150	800,00	120.000,00
	afronding				300,00
	Sub-totaal				375.000,00
	Algemene kosten, winst en risico, uitvoering aannemer	%	15		56.250,00
	Totaal aanneemsom, excl. BTW				431.250,00
	Plankosten, incl. directiekosten tijdens uitvoering	%	14		60.375,00
	Projectonvoorzien	%	10		43.125,00
	afronding				250,00
	TOTAAL GENERAAL EXCL. BTW	euro			535.000,00
Opmerkingen					
Bedrag exclusief:					
BTW, sanering, milieutechnische aspecten en bodemkundige/archeologische aspecten					

prijspeil: 2005

30

prijspeil: 2005

Titel: Inrichtingsvisie Jagersrust

Projectnummer: 193330

Documentnr.: P:\193330\EHV-213-R001

Datum: oktober 2005

Auteur(s): R. van Veen, R. Geraeds, J. Jansen

e-mail adres: rob.vanveen@grontmij.nl

Gecontroleerd: R. van Veen

Goedgekeurd: R. van Veen